

<https://doi.org/10.15407/econlaw.2025.04.119>
УДК 338.242.4:351.86 (477)

Олена СНИГОВА, д-р екон. наук, старш. наук. співроб.,
старший науковий співробітник відділу торговельної та промислової політики
ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», м. Київ, Україна
ORCID orcid.org/0000-0001-7456-4894

АКТУАЛІЗАЦІЯ ПИТАНЬ ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРИТОРІЙ ВІДНОВЛЕННЯ ДЛЯ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ

Ключові слова: стратегічне планування, території відновлення, територіально-орієнтовані механізми, державна політика відновлення, повоєнна відбудова.

Стаття присвячена обґрунтуванню необхідності і розробці рекомендацій щодо удосконалення критеріїв віднесення громад до територій відновлення як ключового фактора ефективного стратегування відбудови України. Доведено, що офіційно затверджені механізми визначення територій відновлення потребують уточнень з позиції особливостей застосування критеріїв, а також перегляду трактування сутності відновлення як класифікаційної ознаки. Розроблено рекомендації, спрямовані на уникнення включення до переліку територій відновлення тих, які є історично депресивними чи переживають тимчасовий економічний спад внаслідок війни. Запропоновано диференційований підхід до ідентифікації територій за обсягами руйнувань. Обґрунтовано можливість практичного втілення рекомендацій на етапі реформування національної системи стратегічного планування, що можливо розглядати як продовження реформи децентралізації в Україні.

Вступ. Проблеми відновлення України є актуальними для вирішення як в умовах війни, так і у післявоєнний період і підіймаються в експертному середовищі, починаючи з повномасштабної російської агресії.

Державна політика відновлення за цей період зазнала низки змін, що характеризують зростання розуміння й трансформацію підходів до процесів відновлення — від відбудови окремих інфраструктурних об'єктів на проектній основі до комплексного відновлення територій, особливості якого визначаються в системі державної регіональної політики, з використанням планувальних документів і чітко встановленими цілями.

Основу застосування порядків, інструментів і механізмів відбудови територій становить їх класифікація на підставі визначення особливих рис. Проте офіційно затверджений Перелік територій відновлення, до складу якого увійшли території, що не зазнали будь-яких фізичних руйнувань через бойові дії та обстріли, свідчить про необхідність перегляду й уточнень системи критеріїв.

Ц и т у в а н н я: Снігова О. Актуалізація питань визначення територій відновлення для стратегічного планування повоєнної відбудови України. *Економіка та право*. 2025. № 4. С. 119—126. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2025.04.119>

Слушною нагодою удосконалення державної політики відновлення є процес формування системи стратегічного планування регіонального розвитку України, який відбувається зараз у межах реформи децентралізації та передбачає внесення змін до законодавства з регіонального розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зважаючи на критичну важливість і життєву необхідність відновлення України у післявоєнний період, завдання й окремі питання повоєнної відбудови розкриваються в низці публікацій. Проблеми повоєнного економічного відновлення, що підіймаються у працях вітчизняних науковців, зокрема із залученням закордонних експертів, пов'язані насамперед з необхідністю подолання наслідків війни: руйнування інфраструктури [1], втрат людського капіталу [2], скорочення та зміни територіального розміщення промислового потенціалу країни, втрати робочих місць та доступу через окупацію до природних ресурсів, залучення інвестицій [3] тощо.

Економічна відбудова України має відбуватися у контексті й у тісному зв'язку з комплексом реформ у соціально-економічній та політичній сферах, що вимагає концептуалізації процесу та окреслення повоєнної моделі економічного розвитку України. Тому проблеми стратегування повоєнного відновлення активно підіймали дослідники ще з 2023 р.

Так, науковці під керівництвом О. Семененка обґрунтовують системну модель інтеграції економіки, управління та безпеки як основу повоєнного відновлення України [4]. На необхідності планомірної та цілісної повоєнної зеленої відбудови України наголошують А. Андрусевич та З. Козак [5].

Однак більшість дослідників аргументують необхідність формування концептуального бачення повоєнного економічного розвитку України як невід'ємної складової процесу стратегічного планування відновлення та передумови формування дієвої Стратегії повоєнної соціально-економічної реконструкції країни з урахуванням регіонального аспекту [6], а також вважають за необхідне наукове осмислення процесів відбудови та формування стратегії з виокремленням основних напрямів повоєнного розвитку економіки України в контексті євроінтеграційних процесів [7, 8].

Паралельно у науковому середовищі порушується питання неузгодженості між собою

чинної системи планувальних документів з реалізації державної політики відновлення. На це звертають увагу Т. Безверхнюк та І. Азарова, зазначаючи перешкоди щодо розроблення й практичного втілення планів відновлення та розвитку територіальних громад. Науковці пропонують погодити положення документів стратегічного планування відновлення територій (у сфері реалізації державної регіональної політики) з документами планування, розвитку та функціонування міст і територій (у сфері регулювання містобудівної діяльності), що стане основою реалізації проєктів відновлення територіальних громад [9].

Дискусії щодо якості критеріїв визначення територій відновлення підіймалися дослідниками серед проблем ідентифікації інших функціональних типів територій. Починаючи з 2015 р., розроблялися методологічні засади ідентифікації функціональних типів територій, в основу яких було закладено європейські норми [10, 11], здійснювалися дослідження щодо оцінювання ефективності їх упровадження [12]. Проте необхідність перегляду / удосконалення офіційно затверджених критеріїв віднесення громад до територій відновлення розглядалась лише з точки зору необхідності диференціації територій за ступенем руйнувань [13]. Такий підхід, беззаперечно, є важливим, але недостатнім для розв'язання проблеми підвищення якості визначення територій відновлення, що у майбутньому матиме вплив на ефективність державної політики відновлення.

Постановка завдання. Проблема удосконалення затверджених критеріїв для якіснішої ідентифікації територій відновлення потребує подальших досліджень, зокрема пояснень щодо застосування офіційно затверджених критеріїв, а також уточнень трактування сутності відновлення як класифікаційного критерію. Такі дослідження матимуть позитивний вплив на результативність застосування територіально-орієнтованих механізмів під час реалізації державної регіональної політики. А їх практичне втілення є можливим на етапі реформування національної системи стратегічного планування, зокрема її складової — системи стратегічного планування регіонального розвитку як продовженням реформи децентралізації.

Метою статті є обґрунтування необхідності та розроблення рекомендацій щодо удосконалення офіційно затверджених критеріїв віднесення громад до територій відновлення як части-

ни реформи національної системи стратегічного планування соціально-економічного розвитку України та відновлення територій.

Результати дослідження. З метою планування відновлення та стимулювання розвитку регіонів законодавчо території відновлення визначено серед інших функціональних типів територій як мікрорегіони, територіальні громади, на території яких відбувалися бойові дії, та/або які були тимчасово окуповані, та/або території яких зазнали руйнувань об'єктів критичної інфраструктури, соціальної інфраструктури, об'єктів житлового фонду через ведення бойових дій, а також які характеризуються різким погіршенням рівня соціально-економічного розвитку і значним переміщенням населення до інших регіонів та/або інших держав [14].

Станом на 2023 р. затверджено критерії та порядок віднесення територій до таких, що вимагають відновлення [15]. Але ця система потребує перегляду та уточнень як з точки зору застосування критеріїв віднесення до територій відновлення, так і щодо закладеного у підходи трактування сутності відновлення як класифікаційного критерію.

По-перше, потребують уточнення та корегування підходи до застосування критеріїв віднесення до територій відновлення. Згідно з законодавством України до територій відновлення належать територіальні громади, які відповідають хоча б одному з чотирьох визначених критеріїв. Ці критерії чітко свідчать про залученість громади до бойових дій, наявність на її території руйнувань через обстріли або погіршення соціально-економічного стану громад від наближення до зони бойових дій. Три критерії містять безпосереднє згадування про потерпання територій від воєнної агресії та однозначно свідчать про спрямованість державної політики на відновлення громад за фактом фізичних руйнувань від бойових дій / обстрілів [15, 16].

Застосування четвертого критерію має відобразити ситуацію погіршення соціально-економічного стану громад як *комплексного явища*, зокрема від наближення до громади зони бойових дій: «4) на території територіальної громади відбувається різке зниження рівня соціально-економічного розвитку та значне переміщення населення до інших регіонів та/або іноземних держав з такими показниками» [15].

Такі території ще не мають (а, можливо, і не матимуть) фізичних руйнувань. За логікою, по-

гіршення соціально-економічної ситуації на таких територіях є радше наслідком упровадження комплексу державних заходів щодо збереження соціально-економічного потенціалу країни шляхом релокації підприємств — платників податків (що спричинило різке зниження рівня соціально-економічного розвитку) та «значного переміщення населення до інших регіонів та/або іноземних держав» через наближення бойових дій [15].

Для розкриття змісту явища, яке має бути відстежено за цим напрямом, четвертий критерій подається з уточненням — за якими показниками мають бути оцінені такі зміни:

- «● кількість осіб, що вибули з територіальної громади та зареєструвалися як внутрішньо переміщені особи, становить понад 10 відсотків загальної чисельності її населення станом на 1 січня 2022 р.;

- зменшення обсягу надходжень від сплати податків та зборів до загального фонду місцевого бюджету за попередній рік порівняно з 2021 роком (без урахування міжбюджетних трансфертів та податку на доходи фізичних осіб з грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних військовослужбовцями та особами рядового і начальницького складу, що сплачується податковими агентами до місцевих бюджетів) становить не менш як 30 відсотків» [15].

Про необхідність перегляду підходів до застосування критеріїв визначення територій відновлення свідчить перелік громад відновлення [17]. Очевидно, що у процесі віднесення територіальних громад до територій відновлення ситуація за четвертим критерієм не була оцінена комплексно — тобто за двома напрямками (показниками) одночасно, а було проведено окремо за кожним уточнювальним показником, що не сприяло формуванню адекватного переліку територій відновлення.

По-друге, потребує уточнення сутність відновлення як класифікаційний критерій. Проблемне та спірне застосування критеріїв віднесення територій до таких, що потребують відновлення, ймовірно, могло бути спричинене хибним уявленням про сутність відновлення як класифікаційного критерію.

З тексту Постанови Кабінету Міністрів України від 18.08.2023 № 731 «Про затвердження порядку з питань відновлення та розвитку регіонів і територіальних громад» зрозуміло, що тери-

торії відновлення постраждали від наслідків війни як фізично (мають руйнування), так і економічно (відбулося зменшення надходжень до місцевих бюджетів та різке зниження рівня соціально-економічного розвитку через скорочення кількості суб'єктів економічної діяльності, зареєстрованих на їх територіях з причин зміни соціально-економічних умов їх функціонування внаслідок війни, розірвання ланцюгів постачання та втрати ринків збуту, незабезпеченості робочою силою тощо).

За логікою функціонального групування, території відновлення мають поліпшити свій стан завдяки впровадженню спеціальних однотипних підходів як частини територіально-орієнтованого механізму регіонального розвитку. Але проблеми, що потребують вирішення для забезпечення відновлення вищезгаданих громад, є різними. Розуміння неоднорідності групи територій відновлення за такого підходу до групування є важливим з точки зору формування та застосування дієвих механізмів вирішення цих проблем.

Різним є також і термін застосування цих механізмів і впровадження заходів з відновлення. На територіях, що продовжують зазнавати масштабних руйнувань або мають високий ризик бути окупованими, застосування повноцінних механізмів комплексного відновлення може бути тільки після припинення воєнних дій та настання тривалого миру — у повоєнний період.

Покращення соціально-економічного стану громад, які віднесені до територій відновлення за рішенням Комісії для оцінки і віднесення територій до функціональних типів, але не мають руйнувань внаслідок ведення бойових дій, обстрілів, тимчасової окупації, можливо навіть під час війни та потребує впровадження заходів, що стимулюють їх економічний розвиток. Такі громади є радше такими, що набули чи поглибили стан депресивності внаслідок війни. Механізми подолання економічної депресії мають свої особливості, ефективність яких підтверджено широкою практикою застосування в Європейському Союзі. А віднесення таких територій до територій відновлення не сприятиме покращенню їх соціально-економічного стану, оскільки територіально-орієнтовані механізми не будуть впливати на причину його погіршення.

По-третє, визначені критерії віднесення до територій відновлення потребують удоскона-

лення з точки зору запровадження групування територій за обсягами руйнувань. Ефективність територіально-орієнтованих механізмів залежить від точності й цілеспрямованості їх застосування.

Однак для одних громад — територій відновлення — буде достатньо застосування проектного підходу до відновлення інфраструктури, інші ж потребують застосування інструментів, що забезпечать комплексну трансформацію економічних систем територій.

На певних територіях можливість системних економічних змін зумовлена обсягами фізичних руйнувань, а на інших потрібно застосувати підходи й інструменти, що можуть впливати на структурну інертність економіки промислових регіонів.

Відсутні чіткі критерії віднесення територій до зони активних бойових дій та визначення зони бойових дій (з визначенням відстані до лінії зіткнення чи до зони тимчасово окупованих територій). Це унеможливує застосування територіально-орієнтованих механізмів, які забезпечать виживання промислових підприємств, що не можуть релокуватися з причин особливості ведення підприємницької діяльності (зокрема тих, що експлуатують родовища: природні ресурси, які є прив'язаними до території). Такі проблеми насамперед виникають у сфері забезпечення підприємств електроенергією.

Виходячи зі значних відмінностей соціально-економічного стану територій відновлення, необхідною є градація громад за обсягом фізичних руйнувань, оскільки відновлення територій потребує різних зусиль та інструментів з точки зору державного втручання. Зокрема, можливо так згрупувати території відновлення:

- території невідкладного швидкого відновлення (території з руйнуванням критичної інфраструктури). Це громади, що потребують невідкладних рішень з відновлення об'єктів критичної інфраструктури для підтримки життєдіяльності на території громад;
- території незначних руйнувань. Це громади, що зазнали нечисленних руйнувань, які не спричинили системних соціально-економічних змін та не призвели до втрати функціональної спроможності території;
- території комплексної трансформації (значно та критично постраждали території). Це громади, які мають значний рівень руйнувань і по-

требують комплексного відновлення соціально-економічного простору (з градацією обсягів руйнувань).

Висновки. 1. Здатність стратегування як системного підходу ефективно забезпечити мобілізацію і розподіл ресурсів, формування та послідовну реалізацію державних цілей та пріоритетів з урахуванням довгострокової перспективи, сильних та слабких сторін, можливих ризиків і загроз робить першочерговим питання стратегічного планування відновлення під час розбудови ефективної державної політики. Це є особливо актуальним в умовах становлення та розвитку нормативно-правового регулювання процесів відновлення паралельно за напрямками міськобудівної діяльності та регіонального розвитку: для їх упорядкування, усунення фрагментарності, забезпечення ієрархічної побудови та послідовності у реалізації комплексу заходів як єдиної системи державного регулювання процесів відновлення.

2. Ключовим кроком ефективного стратегування та здійснення державної політики відбудови України є визначення об'єкта — територій, що потребують втручання держави для подолання наслідків воєнної агресії завдяки реалізації набору специфічних заходів. Саме чітке й точне визначення територій відновлення й обумовлює зміст, особливості політики та механізми її реалізації.

3. Застосування положень Порядків з питань відновлення та розвитку регіонів і територіальних громад викривлює зміст процесів відновлення, що у перспективі матиме негативний вплив на ефективність державної політики. Тож затверджені критерії потребують перегляду з точки зору трактування для їх практичного використання, а також уточнень щодо розуміння сутності відновлення як класифікаційного критерію.

4. Для ідентифікації територій відновлення важливим є застосування диференційованого підходу до територій за обсягами руйнувань, що може передбачити таку класифікацію територій: території невідкладного швидкого відновлення (території з руйнуванням критичної інфра-

структури); території незначних руйнувань; території комплексної трансформації (значно та критично постраждалі території). Запровадження такого групування сприятиме визначенню характеру та обсягів державного втручання — від невідкладних рішень щодо швидкого відновлення критичної інфраструктури для забезпечення соціально-економічної стабільності та збереження функціонального призначення певної території до комплексного відновлення соціально-економічного простору або застосування механізмів подолання структурної інертності економічної структури промислових регіонів.

5. Важливим для удосконалення критеріїв територій відновлення є розуміння, що використання як одного з критеріїв Порядку визначення територій відновлення «зниження рівня соціально-економічного розвитку та переміщення населення до інших регіонів та/або іноземних держав» має на меті ідентифікацію в громадах соціально-економічної кризи як комплексного явища, спричиненого територіальною близькістю до зони активних бойових дій або наростанням загрози перекидання активних бойових дій на їх території. Нехтування комплексним підходом до оцінки ситуації у громадах за цією ознакою призводить до включення у перелік територій відновлення або історично депресивних територій, стан стійкого відставання соціально-економічного розвитку яких лише поглибився внаслідок війни, або територій, для яких наслідком війни став тимчасовий економічний спад. Подолання короткострокової економічної кризи або депресивного стану територій потребує застосування інструментів та механізмів, відмінних від тих, що необхідні для соціально-економічного відновлення територій від наслідків війни.

6. Практичне впровадження пропозицій щодо удосконалення критеріїв територій відновлення можливе та доцільне в рамках реформування національної системи стратегічного планування, зокрема в частині стратегічного планування регіонального розвитку, яке передбачає внесення змін у законодавство з регіонального розвитку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Охріменко О., Попов Р. Повоєнна відбудова України: потенціал та стратегія перетворень. *Економіка та суспільство*. 2022. № 45. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-7>
2. Антонюк В.П. Втрати людського капіталу внаслідок війни як загроза повоєнній модернізації економіки України. *Економіка України*. 2022. № 8. С. 20—33. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.08.020>

3. Регіональний промисловий розвиток в умовах воєнних викликів: монографія / за ред. О.О. Ципліцької, Е.І. Шелудько. Київ: ДУ «Інститут економіки та прогнозування Національної академії наук України», 2025. 312 с. <https://doi.org/10.15407/978-617-14-0433-5>
4. Семененко О., Гаврилюк І., Соломицький О., Клят Ю., Добровольський Ю., Гетьман А. Стратегія повоєнного відновлення України: системна модель інтеграції економіки, управління та безпеки. *Social Development and Security*. 2025. Vol. 15. No. 2. P. 12—19. <https://doi.org/10.33445/sds.2025.15.2.4>
5. Андрусевиц А., Козак З. Повоєнна зелена відбудова України: процеси, зацікавлені сторони, участь громадськості. Аналітичний звіт. Січень-лютий 2024 року. Представництво Фонду ім. Г. Бюлля в Україні; РАЦ «Суспільство і довкілля», 2024. 82 с. URL: https://ua.boell.org/sites/default/files/2024-05/racse-report_2024-5-13-1_ukr.pdf (дата звернення: 30.09.2025).
6. Снігова О. Концептуальні засади повоєнної моделі економічного розвитку України. *Відбудова для розвитку: зарубіжний досвід та українські перспективи* / за ред. В.В. Небрат. Київ: ДУ «Інститут економіки та прогнозування Національної академії наук України», 2023. 571 с. URL: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2023/08/Reconstruction-for-development.pdf> (дата звернення: 30.09.2025).
7. Швець Н.В., Шевцова Г.З. Формування повоєнної моделі економіки України: питання фінансування та управління. *Вісник східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2022. № 4 (274). С. 53—62. <https://doi.org/10.33216/1998-7927-2022-274-4-53-62>
8. Войтович Л., Федик М. Стратегія повоєнного відновлення економіки України в умовах євроінтеграції. *Економіка та суспільство*. 2024. № 65. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-112>
9. Безверхнюк Т., Азарова І. Проблемні питання планування відновлення територіальних громад і регіонів у контексті євроінтеграції України і викликів воєнного стану. *Вісник Херсонського національного технічного університету*. 2024. № 2 (89). С. 273—279. <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2024.2.39>
10. Сторонянська І. Функціональні типи територій як об'єкт державної регіональної політики: методологія ідентифікації та інструментарій стимулювання розвитку: монографія / за ред. І. Сторонянської. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього НАН України», 2022. 494 с.
11. Шевченко О.В. Підходи до визначення типів територій в Україні як основа для відновлення і розвитку господарства. *Імперативи та безпекові пріоритети збереження і розвитку продуктивної спроможності регіонів України в умовах війни*. Зб. тез доповідей дискусійної платформи. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього НАН України», 2022. С. 16—18. URL: http://ird.gov.ua/ird02/n3381_tezu.pdf (дата звернення: 30.09.2025).
12. Заблудська І.В., Рогозян Ю.С. Економіко-правовий аспект оцінювання результативності й ефективності розбудови функціональних типів територій України. *Економіка України*. 2023. № 1. С. 44—60. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2023.01.044>
13. Ткачук А. Аналізуємо та обговорюємо проект оновленої Державної стратегії регіонального розвитку 2027. Частина 5. Про функціональні типи територій. *Інститут громадянського суспільства*. URL: <https://www.csi.org.ua/news/analizuyemo-ta-obgovoryuyemo-proekt-onovlenoyi-derzhavnoyi-strategiyi-regionalnogo-rozvytku-2027-chastyna-5-pro-funkczionalni-typy-terytorij/> (дата звернення: 30.09.2025).
14. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text> (дата звернення: 30.09.2025).
15. Про затвердження порядків з питань відновлення та розвитку регіонів і територіальних громад: постанова Кабінету Міністрів України від 18.08.2023 № 731. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/731-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 30.09.2025).
16. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text> (дата звернення: 30.09.2025).
17. Перелік територіальних громад, що віднесені до територій відновлення за рішенням Комісії для оцінки і віднесення територій до функціональних типів. URL: <https://surl.it/bncpnr> (дата звернення: 30.09.2025).

Надійшла 11.10.2025

REFERENCES

1. Okhrimenko O., Popov R. Povoienna vidbudova Ukrainy: potentsial ta stratehiia peretvoren. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2022. No. 45. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-7> [in Ukrainian].
2. Antoniuk V.P. Vtraty liudskoho kapitalu vnaslidok viiny yak zahroza povoiennoi modernizatsii ekonomiky Ukrainy. *Ekonomika Ukrainy*. 2022. No. 8. P. 20-33. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.08.020> [in Ukrainian].
3. Rehionalnyi promyslovyy rozvytok v umovakh voiennykh vyklykiv: monohrafiia / za red. O.O. Tsyplitskoi, E.I. Sheludko. Kyiv: DU "Instytut ekonomiky ta prohnozuvannia Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy", 2025. 312 p. <https://doi.org/10.15407/978-617-14-0433-5> [in Ukrainian].

4. Semenenko O., Havryliuk I., Solomytskyi O., Kliat Yu., Dobrovolskyi Yu., Hetman A. Stratehiia povoiennoho vidnovlennia Ukrainy: systemna model intehtatsii ekonomiky, upravlinnia ta bezpeky. *Social Development and Security*. 2025. Vol. 15. No. 2. P. 12-19. <https://doi.org/10.33445/sds.2025.15.2.4> [in Ukrainian].
5. Andrusyevych A., Kozak Z. Povoienna zelena vidbudova Ukrainy: protsesy, zatsikavleni storony, uchast hromadskosti. Analitychnyi zvit. Sichon-liutyi 2024 roku. Predstavnytstvo Fondu im. H. Bolliia v Ukraini; RATs "Suspilstvo i dovkillia", 2024. 82 p. URL: https://ua.boell.org/sites/default/files/2024-05/racse-report_2024-5-13-1_ukr.pdf [in Ukrainian].
6. Snihova O. Kontseptualni zasady povoiennoi modeli ekonomichnoho rozvytku Ukrainy. *Vidbudova dlia rozvytku: zarubizhnyi dosvid ta ukraïnski perspektyvy* / za red. V.V. Nebrat. Kyiv: DU «Instytut ekonomiky ta prohnozuvannia Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy», 2023. 571 p. URL: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2023/08/Reconstruction-for-development.pdf> [in Ukrainian].
7. Shvets N.V., Shevtsova H.Z. Formuvannia povoiennoi modeli ekonomiky Ukrainy: pytannia finansuvannia ta upravlinnia. *Visnyk skhidnoukraiïnskoho natsionalnoho universytetu imeni Volodymyra Dalia*. 2022. No. 4 (274). P. 53-62. <https://doi.org/10.33216/1998-7927-2022-274-4-53-62> [in Ukrainian].
8. Voitovych L., Fedyk M. Stratehiia povoiennoho vidnovlennia ekonomiky Ukrainy v umovakh yevrointehtatsii. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2024. No. 65. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-112> [in Ukrainian].
9. Bezverkhniuk T., Azarova I. Problemni pytannia planuvannia vidnovlennia terytorialnykh hromad i rehioniv u konteksti yevrointehtatsii Ukrainy i vyklykiv voïennoho stanu. *Visnyk Khersonskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu*. 2024. No. 2 (89). P. 273-279. <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2024.2.39> [in Ukrainian].
10. Storonianska I. Funktsionalni typy terytorii yak obiekt derzhavnoi rehionalnoi polityky: metodolohiia identyfikatsii ta instrumentarii stymuliuuvannia rozvytku: monohrafiia / za red. I. Storonianskoi. Lviv: DU "Instytut rehionalnykh doslidzhen im. M.I. Dolishnoho NAN Ukrainy", 2022. 494 p. [in Ukrainian].
11. Shevchenko O.V. Pidkhody do vyznachennia typiv terytorii v Ukraini yak osnova dlia vidnovlennia i rozvytku hospodarstva. *Imperatyvy ta bezpekovi priorytety zberezhenntia i rozvytku produktyvnoi spromozhnosti rehioniv Ukrainy v umovakh viiny*. Zb. tez dopovidei dyskusii noi platformy. Lviv: DU "Instytut rehionalnykh doslidzhen im. M.I. Dolishnoho NAN Ukrainy", 2022. P. 16-18. URL: http://ird.gov.ua/ird02/n3381_tczy.pdf [in Ukrainian].
12. Zablodska I.V., Rohozian Yu.S. Ekonomiko-pravovyi aspekt otsiniuvannia rezul'tatyvnosti y efektyvnosti rozbudovy funktsionalnykh typiv terytorii Ukrainy. *Ekonomika Ukrainy*. 2023. No. 1. P. 44-60. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2023.01.044> [in Ukrainian].
13. Tkachuk A. Analizuiemo ta obhovoriuiemo proekt onovlenoi Derzhavnoi stratehii rehionalnoho rozvytku 2027. Chastyna 5. Pro funktsionalni typy terytorii. *Instytut hromadianskoho suspilstva*. URL: <https://www.csi.org.ua/news/analizuyemo-ta-obgovoryuyemo-proekt-onovlenoyi-derzhavnoyi-strategiyi-regionalnogo-rozvytku-2027-chastyna-5-pro-funkczionalni-typy-terytorij/> [in Ukrainian].
14. Pro zasady derzhavnoi rehionalnoi polityky: Zakon Ukrainy vid 05.02.2015 No. 156-VIII. *Ofitsiinyi vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text> [in Ukrainian].
15. Pro zatverdzhennia poriadkiv z pytan vidnovlennia ta rozvytku rehioniv i terytorialnykh hromad: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 18.08.2023 No. 731. *Ofitsiinyi vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/731-2023-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
16. Pro zasady derzhavnoi rehionalnoi polityky: Zakon Ukrainy vid 05.02.2015 No. 156-VIII. *Ofitsiinyi vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text> [in Ukrainian].
17. Perelik terytorialnykh hromad, shcho vidneseni do terytorii vidnovlennia za rishenniam Komisii dlia otsinky i vidnesennia terytorii do funktsionalnykh typiv. URL: <https://surl.lt/bncpnr> [in Ukrainian].

Received 11.10.2025

Olena SNIGOVA, Dr. Sci. (Econ.),
Senior Research Fellow, Department of Trade and Industrial Policy,
Institute for Economics and Forecasting, NAS of Ukraine, Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0001-7456-4894

ACTUALIZATION OF THE ISSUES OF DEFINING TERRITORIES
OF RECOVERY FOR STRATEGIC PLANNING
OF POST-WAR RECONSTRUCTION OF UKRAINE

The article is devoted to the substantiation of the need and the development of recommendations aimed at improving the criteria for classifying local communities as territories of recovery as a key step in effective strategizing the post-war reconstruction of Ukraine.

It is proven that the officially established framework of defining the territories of recovery requires clarification from the viewpoint of the peculiarities of the criteria application, as well as the revision of the interpretation of the recovery essence as a classification feature. It is revealed that the incorrect application of the criteria causes inclusion in the list of the territories of recovery those that have historically had a depressive status or are suffering temporary economic decline. Overcoming the problems of such regions requires another mechanisms of support, then targeted on the recovery from war impacts. It is stated that for the effective development of territorially-oriented mechanisms, the differentiated approach to the territories of recovery should be applied, both by the scale of damages, and by its socio-economic impact.

The recommendations are elaborated, aimed to avoid inclusion in the list of territories of recovery those that did not suffer direct war-caused losses. It is suggested that the classification of territories of recovery be into territories of urgent fast recovery, territories of insignificant damages, and territories of complex transformation. Such grouping of the territories of recovery will enable us to clearly define the character and size of government intervention.

It is grounded on the possibility of practical implementation of the recommendations at the stage of reforms of the national strategic planning system, which can be considered as continuing the ongoing decentralization reform in Ukraine.

Keywords: strategic planning, territories of recovery, territorially-oriented mechanisms, policy of recovery, post-war recovery.